

Verkiezingsprogramma 2023-2027

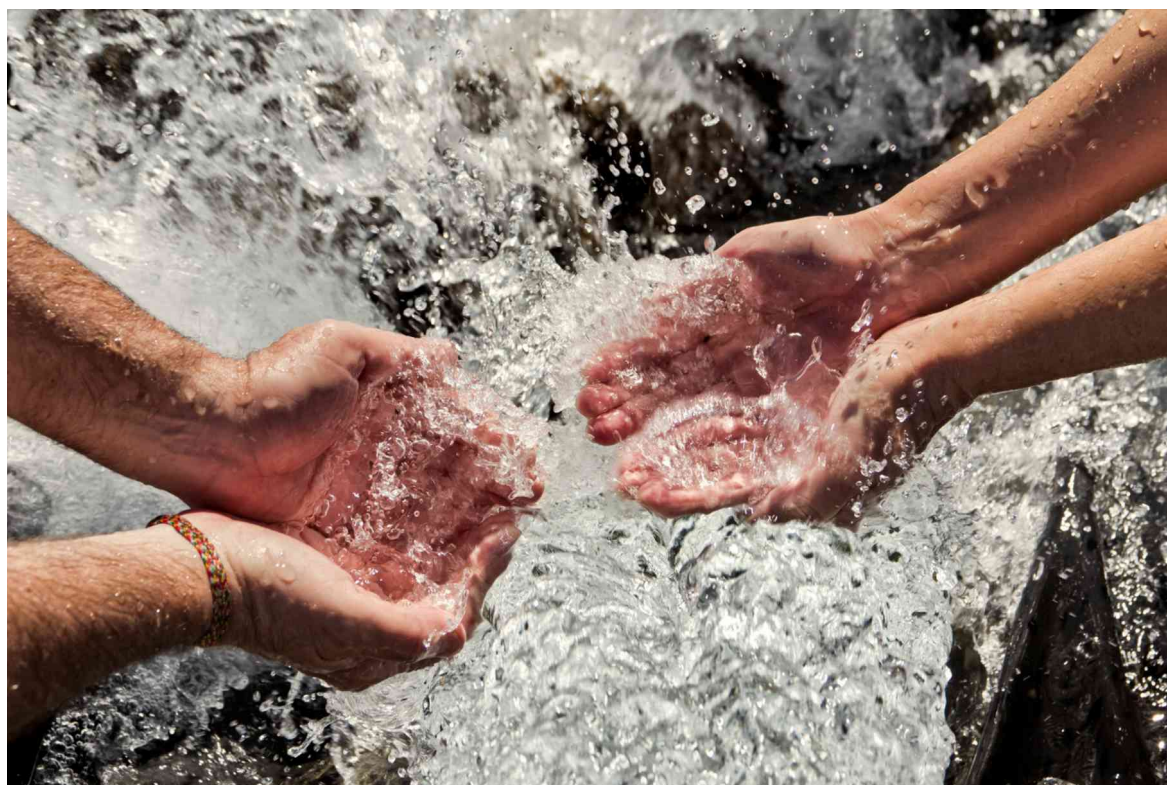
Water Natuurlijk Hunze & Aa's

Inhoudsopgave

1.	Voorwoord.....	4
2.	Water? Natuurlijk!.....	5
3.	Wat is er bereikt in de afgelopen periode?.....	7
3.1.	Natuurontwikkeling door beekherstel.....	7
3.2.	Vispassages en natuurvriendelijke oevers.....	7
3.3.	Biodiversiteit.....	7
3.4.	Maatregelen voor schoon water.....	8
3.5.	Natuurlijke waddendijk.....	8
3.6.	Voldoende handhaving.....	8
3.7.	Investeringen in duurzame energie.....	8
3.8.	Ontsluiting voor wandelaars en fietsers, historie.....	9
3.9.	Visgelegenheden.....	9
3.10.	Lasten voor inwoners.....	9
3.11.	Democratisch bestuur en geborgde zetels.....	9
3.12.	Verantwoording afleggen; rekenkamer.....	10
4.	Water, natuurherstel en klimaat.....	11
4.1.	Water vasthouden in natuurgebieden.....	12
4.2.	Natuurlijk peilbeheer en peil volgt gebied.....	12
4.3.	Landbouw en natuur in harmonie.....	12
4.4.	Bodemdaling en CO ₂	13
4.5.	Samenwerken voor natuurontwikkeling en waterveiligheid.....	13
4.6.	Samenwerking in de kustzone.....	13
4.7.	Natuur en klimaatadaptatie in de stad.....	13
4.8.	Groene en bloemrijke landschapselementen.....	14
4.9.	Kansen voor de natuur ook in kleine wateren.....	14
4.10.	Vispassages en blauwe verbindingen.....	14
4.11.	Dierenwelzijn.....	14
5.	Schoon, gezond en levend water.....	16
5.1.	Aanpak vervuiling bij de bron.....	16
5.2.	Extra rioolwaterzuivering.....	16
5.3.	Bescherming watergangen en beken.....	17

5.4.	Schoon water en bloemrijke oevers in de stad.....	17
5.5.	Water voor natuurgebieden.....	17
5.6.	Afspraak is afspraak.....	18
5.7.	Metten en handhaving.....	18
6.	Transparant, eerlijk, sociaal, haalbaar en betaalbaar waterbeheer.....	19
6.1.	Investeren in duurzaamheid.....	19
6.2.	Ecosysteemdiensten.....	19
6.3.	Lasten voor natuur.....	19
6.4.	Aanbestedingen.....	20
6.5.	Digitale overheid.....	20
6.6.	Betaalbaar water voor iedereen.....	20
6.7.	Waterbewustzijn.....	20

1. Voorwoord

Water is essentieel voor de kwaliteit van de leefomgeving van mens, plant en dier, want:

- water speelt een belangrijke rol in de veranderende klimaatomstandigheden;
- water heeft grote invloed op biodiversiteit, op het leven van planten en dieren;
- water is bepalend voor het landgebruik (landbouw, natuur, recreatie, stad en dorp);
- water is fijn en gezond om te drinken;
- water is een belevenis.

Het zijn allemaal redenen om water te beschermen, te verdedigen en te onderhouden. Met de klimaatverandering, de noodzaak tot andere energiewinning en met de bedreiging van natuur en biodiversiteit is het meer dan ooit tijd voor duurzaam en natuurlijker waterbeheer. Water Natuurlijk zet zich hiervoor in. Duurzaam waterbeheer gaat iedereen aan! Water? Natuurlijk!

Water Natuurlijk is in waterschapsland de groene waterschapspartij met hart voor blauw. Water en natuur -groen en blauw- zijn bij Water Natuurlijk nauw verweven. Water Natuurlijk is een onafhankelijke, democratische partij. Elke dag weer zetten bestuursleden van Water Natuurlijk in de regio's zich in voor schoon, veilig, gezond en betaalbaar water en een goede leefomgeving, zo ook in het beheergebied van het waterschap **Hunze en Aa's**.

Op 15 maart 2023 zijn er **waterschapsverkiezingen** en kunt u door te stemmen invloed uitoefenen op de samenstelling van het bestuur van het waterschap in uw regio. **Water Natuurlijk Hunze & Aa's** wil graag verder met het mooie werk dat is verricht en vooral ook met de nieuwe uitdagingen die op de waterschappen afkomen. Hoe? Dat kunt u lezen in dit verkiezingsprogramma.

Het landelijke verkiezingsprogramma van Water Natuurlijk is te vinden op de website van Water Natuurlijk: www.waternatuurlijk.nl.

2. Water? Natuurlijk!

De kernwaarde voor Water Natuurlijk Hunze & Aa's is duurzaam waterbeheer. Onze ambitie is een watersysteem dat bijdraagt aan een aantrekkelijke omgeving, waarin het voor mensen, dieren en planten, nu en in de toekomst, goed toeven is. Een duurzaam watersysteem is essentieel om onze leefomgeving veilig, gezond en mooi te maken en te houden. Wij willen onze leefomgeving zo beheren dat dit niet ten koste gaat van toekomstige generaties. Die goede leefomgeving vormt voor ons de leidraad bij onze handelingen en opvattingen.

Droge voeten, veilige dijken, voldoende en schoon water – dit zijn allemaal zaken waar een waterschap voor zorgt. Water Natuurlijk vindt dat deze basistaken van het waterschap heel goed zijn te combineren met verantwoorde recreatie, gevarieerde natuur, aantrekkelijk landschappen en cultuurhistorie.

Het watersysteem van oppervlaktewater, grondwater en hemelwater vormt een samenhangend geheel met grond, bodem, landschap en natuur. Dit is voor ons een belangrijk uitgangspunt om de uitdagingen die de klimaatveranderingen met zich meebrengen via duurzaam waterbeheer aan te gaan, zowel in het landelijke gebied als in onze steden en dorpen. Hierbij willen wij waar dat nodig is het soms traditionele denken over watersystemen en waterbeheer, dat vooral stoelt op strijd tegen het water, doorbreken. Bescherming tegen wateroverlast blijft nodig, maar wij moeten ons ook voorbereiden op droge jaren, grote watertekorten en hittestress. Zowel droogte als overvloed aan water vereisen natuurlijke en robuuste watersystemen met flexibelere peilen en bescherming van het grondwater. Door een innovatieve en duurzame aanpak is het waterbeheer goed uitvoerbaar en betaalbaar.

Om te komen tot duurzame watersystemen en duurzaam waterbeheer willen we vooral ook samenwerken met andere partijen: met andere overheden, met natuurorganisaties, met agrariërs, met watersport- en recreatieverenigingen en bovenal met onze inwoners. Zij kennen hun leefomgeving als geen ander. Duurzaam waterbeheer is bij Water Natuurlijk open en democratisch, waarbij wij streven naar een zorgvuldige en financieel verantwoorde belangenafweging.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) gaat over het gebiedsgericht werken aan natuur, water en klimaat. Het Programma “water en bodem sturend” gaat over de ruimtelijke inrichting waarbij je uitgaat van het water- en bodemsysteem binnen de klimaatadaptatie. Water Natuurlijk onderschrijft de doelen: voor 2030 moeten de natuur en de waterkwaliteit zijn verbeterd in verband met klimaatverandering. Het gaat daarbij o.a. over het terugdringen van stikstofuitstoot in de buurt van natuurgebieden. Maar ook over de Europese doelen voor waterkwaliteit die in 2027 behaald moeten zijn (KRW - kaderrichtlijn Water).

We zijn “op weg” maar we zijn er nog niet. Ook staat de zoetwater beschikbaarheid onder druk. Voor drinkwater maar ook voor natuur en landbouw. Water Natuurlijk vindt dat deze verzameling van opdrachten integraal moeten worden bekeken en passend moeten zijn bij ons gebied. Dat moet plaats gaan vinden in gebiedsbijeenkomsten samen met andere overheden, belangenorganisaties en bewoners. Water Natuurlijk ziet dat hier veel van onze belangen samen komen en wil dat het waterschap een actieve rol speelt in dit proces.

3. Wat is er bereikt in de afgelopen periode?

Dankzij de deelname van Water Natuurlijk Hunze en Aa's aan het (dagelijkse-) waterschapsbestuur is er de afgelopen bestuursperiode een aantal belangrijke stappen gezet, in natuurlijker waterbeheer, de verbetering van de waterkwaliteit en het verminderen van het energiegebruik van het waterschap zelf. Een aantal concrete punten om te noemen is:

3.1. *Natuurontwikkeling door beekherstel*

Beekherstel is belangrijk om water langer vast te houden in het gebied, zodat de natuur en het waterleven zich kunnen ontwikkelen.

In het Taarlooschediep, Anloerdiep en Zeegseloope is de bodem verhoogd waardoor het water langer in het gebied blijft en verdroging wordt voorkomen.

Hermeandering (herstellen van bochten) van bijvoorbeeld het Witterdiep en de Ruiten Aa, levert een belangrijke bijdrage aan waterberging ten tijde van overvloed en gaat snelle afstroom tegen. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid van terugkeer van de flora (planten) en fauna (dieren) die horen bij een beek.

De Branden is onderdeel van het Hunzedal. Schakel voor schakel brengen we de Hunze weer terug naar een beekdallandschap. Samen met partners, inwoners en de gebruikers van het gebied kijken we naar een nieuwe inrichting, waarbij hoogwaardige natuur en een goed watersysteem voor de toekomst hand in hand gaan met een breed aanbod van duurzame landbouw en recreatie.

3.2. *Vispassages en natuurvriendelijke oevers*

Er zijn vispassages en natuurvriendelijke oevers aangelegd in het beheergebied van Hunze en Aa's, o.a. in het Ruiten Aa kanaal en de kanalen van het Duurswold. Zo vergroten we het leefgebied van diverse soorten en dragen we tevens bij aan de ecologische kwaliteit van watergangen. Afhankelijk van het type watergang beheren wij dit extensief (met weinig arbeid). We maaien dan niet beide kanten tegelijkertijd en laten het voor de winter rusten. Hierdoor behouden we de leefruimte voor flora en fauna.

3.3. *Biodiversiteit*

De biodiversiteit is in deze periode op de kaart gezet in het maaibeheer en een beleidsnota waarin regels zijn gesteld voor het beschermen en bevorderen van biodiversiteit bij onderhoud en aanleg van dijken, kades en oevers. Zo zijn er bijna tweehonderd nestkasten opgehangen voor verschillende vogelsoorten. In overleg met natuur -en terreinbeheerders worden er insectenhôtels geplaatst en combineren we werk aan de oevers met het inzaaien van inheems bloemrijk zaad. De bever

heeft zich met succes in ons gebied gevestigd. Dit dier draagt bij aan de biodiversiteit. Waar de bever niet te handhaven is vanwege graafwerk zijn er afspraken gemaakt om hem te vangen en uit te zetten in natuurgebied.

3.4. Maatregelen voor schoon water

Om de waterkwaliteitsdoelen te halen is een ambitieus programma met maatregelen uitgevoerd. Eén daarvan is het beter meten van vervuiling door gewasbeschermingsmiddelen. Om te voorkomen dat deze middelen in het water belanden hebben we de aanleg van 485 kilometer akkerranden mogelijk gemaakt. Deze randen werken als buffer. De komende jaren gaan we verder met de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Bij de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Gieten hebben we een extra fosfaatverwijderingsinstallatie gebouwd, omdat er nog teveel fosfaat in het oppervlaktewater kwam. Ook zijn er proeven gedaan om medicijnresten te verwijderen en zijn er maatregelen genomen om het gebruik van chemicaliën bij slibverwerking te verminderen tot nagenoeg niets.

3.5. Natuurlijke waddendijk

Om op een natuurlijke manier de waddendijk te versterken is een proef gestart om dit met natuurlijke klei te doen die afkomstig is uit de Dollard. Deze klei moest eerst rijpen. Dit is gelukt en inmiddels is begonnen met de aanleg van een traject van 750 m. Zo ontstaat een brede, groene dijk i.p.v. een "betonnen kolos". Deze zal met een kruiden- en grasmengsel worden ingezaaid.

3.6. Voldoende handhaving

Voorkomen is beter dan handhaven, maar handhaven blijft nodig. We hebben ervoor gezorgd dat er extra toezicht komt door uitbreiding van de handhavers met 2 fte. Dit werpt nu zijn vruchten af.

3.7. Investerings in duurzame energie

Water Natuurlijk heeft in een vorige bestuursperiode een energieplan ingebracht (het energieakkoord Hunze en Aa's), gekoppeld aan een bedrag van totaal 4 miljoen euro voor de uitwerking hiervan. In het coalitieakkoord van deze periode is wederom 4 miljoen euro vrijgemaakt voor verdere uitvoering van het energieplan, maar met de uitbreiding naar duurzaamheid en innovatie. We hebben we nu totaal 40% besparing op de inkoop van energie gerealiseerd. We wekken nu zelf en met anderen bijna 40% van de energie op. Op onze zuiveringsinstallaties worden diverse proefprojecten en onderzoeken uitgevoerd. Bijvoorbeeld om minder chemicaliën te gebruiken bij het proces van zuiveren en een proef met nazuivering om medicijnresten te verwijderen.

Het hoofdkantoor is verduurzaamd en van het gas af. In de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) in Scheemda en Tweede Exloërmond werden maatregelen getroffen die tot 20% energiebesparing kunnen leiden. Door de

vernieuwing van de warmtekrachtcentrales wekken de RWZI's Assen en Scheemda ook in de toekomst hun eigen energie op door vergisting van het slib uit het afvalwater. De werkplaats in Veele wordt verduurzaamd en voorzien van zonnepanelen. De parkeerplaats voor het Waterschapshuis zal voorzien worden van zonnepanelen. Het eigen vervoer van het waterschap is grotendeels elektrisch. Met RWE Windpower is een intentieovereenkomst afgesloten voor de zorgvuldige plaatsing van een aantal windmolens op de dijk bij Delfzijl waar het waterschap stroom van afneemt. Zo komt het doel dichterbij om 100% energieneutraal te zijn.

3.8. Ontsluiting voor wandelaars en fietsers, historie

Waar mogelijk zijn natuurgebieden ontsloten voor wandelaars en fietsers, zoals het Hunzedal en de herstelde Runde (beek in Drenthe). De informatieborden bij Nieuw Stanzijl zijn op ons initiatief vernieuwd.

3.9. Visgelegenheden

Gezond water en een gezonde visstand horen bij elkaar. De kennis over vissen en hun leefgebieden is bij de sportvisserij groot. Op het gebied van ecologische kwaliteit van watergangen en natuurvriendelijke oevers delen waterschap en de sportvisserij elkaars kennis. Obstakels voor vissen door gemalen en stuwen worden stapsgewijs verwijderd of voorzien van een visvriendelijke passage, zoals bij gemaal Oostermoer. Natuurvriendelijke oevers zijn goed voor waterkwaliteit en visstand. Zo leggen we ook bij het Zuidlaardermeer natuurvriendelijke oevers aan. Ecologisch beheer van oevers, waarbij we oevers om beurten maaien, zorgen eveneens voor schoner water en schuilplaats voor vis.

3.10. Lasten voor inwoners

Naast geleidelijkheid van de tariefswijzigingen hebben we de stijging in kosten voor de inwoners kunnen beperken. We hebben daarbij fors ingezet op reductie van de omvangrijke financiële reserves.

We namen vanuit Water Natuurlijk deel aan de landelijke werkgroep belastingvernieuwing. Daarbij formuleerden we een advies voor de nieuwe wet met een eerlijke verdeling van de lasten volgens het principe 'de vervuiler betaalt'.

3.11. Democratisch bestuur en geborgde zetels

Water Natuurlijk is voorstander van een volledig democratisch gekozen waterschapsbestuur. Op 31 mei 2022 werd in de Tweede Kamer gestemd over het initiatiefwetsvoorstel over de geborgde zetels bij de waterschappen. Het wetsvoorstel werd aangenomen inclusief een nieuw amendement. De uitkomst is dat de geborgde zetels beperkt worden tot 2 voor ongebouwd en 2 voor natuur. Bedrijven krijgen geen geborgde zetels meer. Ook krijgen geborgden niet meer standaard een plek in het dagelijks bestuur van een waterschap. We hebben ons actief in de landelijke discussie gemengd.

3.12. Verantwoording afleggen; rekenkamer

Net als gemeenten en provincies worden waterschappen straks verplicht een rekenkamer in te stellen. Rekenkamers doen onderzoek naar de effecten, de kosten en de rechtmatigheid van het gevoerde bestuur en beleid en geven daar in openbare rapporten een oordeel over. Daarmee zijn zij van groot belang voor de controlerende rol van het algemeen bestuur en de kwaliteit van de democratische besluitvorming. Alle waterschappen bij elkaar geven elk jaar circa 3 miljard euro uit. Het is van groot belang dat daar onafhankelijke controle door een rekenkamer op kan plaatsvinden. Water Natuurlijk is altijd voorstander geweest van een rekenkamer.

4. Water, natuurherstel en klimaat

Water en natuur kunnen niet zonder elkaar. Water is essentieel voor de natuurkwaliteit en het planten- en dierenleven. Natuur op haar beurt geeft bij optredende wateroverlast door klimaatverandering steeds vaker ruimte aan water door haar bergingsfunctie. In het beheergebied Hunze en Aa's betreft het onder andere het Zuidlaardermeergebied met de omliggende natuurepolders. Aan de noordkust komen waterveiligheid en natuur nadrukkelijk bij elkaar.

Veel natuurgebieden dreigen te verdrogen doordat het waterbeheer grotendeels is afgestemd op intensieve landbouw. Het landschap is zijn natuurlijke sponswerking kwijt. Met de toenemende klimaatverandering, die zowel wateroverlast als langdurige droogte met zich meebrengt, wordt dit een steeds groter probleem dat technisch zijn grenzen aan het bereiken is. Water Natuurlijk wil een robuuster watersysteem en een flexibeler peilbeheer dat meer meebeweegt met de veranderende natuurlijke (seizoens)fluctuaties. Dit komt ook natuurherstel en biodiversiteit ten goede, welke hoe dan ook sterk onder druk staan.

Ook stedelijk gebied wordt door extremere weersomstandigheden geconfronteerd met zowel wateroverlast als droogte en hittestress. Onvoldoende groen, natuur en waterbergingsmogelijkheid in de stad versterken dit probleem nog. In de gemeenten zijn met hulp van het waterschap klimaatstresstesten uitgevoerd, overigens zowel in stedelijk als in landelijk gebied. Hiermee kon worden aangegeven hoe klimaatbestendig gemeenten zijn en wat er nodig is om bestand te zijn tegen klimaatveranderingen. Voor het waterschap is dit ook belangrijke informatie.

Veel watergangen zijn in de zeventiger jaren genormaliseerd en rechtgetrokken. Hierdoor hebben ze hun natuurlijke dynamiek niet meer en zijn ze vaak door de geplaatste kunstwerken minder toegankelijk geworden voor trekkende vissen en andere zich verplaatsende watersoorten. Met name ook de verbinding tussen grote en kleine watergangen is afgenomen, terwijl deze beide van belang zijn voor het natte leefmilieu. Vispassages, visvriendelijke gemalen en natuurvriendelijke oevers zorgen ervoor dat het leefgebied van diverse planten- en diersoorten vergroot en verbeterd wordt, wat ook weer de biodiversiteit helpt. Landschappelijk is dit ook aantrekkelijker voor de recreant.

We beginnen gelukkig niet bij nul, er ligt een flink aantal mooie en grotere natuurgebieden in het beheergebied van Hunze en Aa's, zoals de Eems-Dollard, de Ruiten Aa, de Drentsche Aa, het Hunzedal met het Zuidlaardermeergebied en Roegwold. Dat is een goede basis om op door te gaan. We zijn in het afgelopen periode begonnen met onder andere het hermeanderen van beekdalen, beekbodempverhoging Drentse Aa en we werken aan een kuststrook die bestand is tegen klimaatverandering..

Wat willen we bereiken?

4.1. Water vasthouden in natuurgebieden

Door water vast te houden en door slim natuurlijk peilbeheer kan de sponswerking van het landschap versterkt worden en kunnen natte natuurgebieden herstellen. Hierdoor wordt het watersysteem robuuster om de gevolgen van de klimaatverandering op te kunnen vangen. Overigens zijn wij van mening dat niet ieder natuurgebied zich leent voor de dynamiek van waterberging. Recreatie- en landbouwgebieden of landschapsgronden kunnen dan als alternatief ingezet worden.

4.2. Natuurlijk peilbeheer en peil volgt gebied

We zijn voor een meer natuurlijk peilbeheer om ons aan de komende klimaatveranderingen te kunnen aanpassen (ook wel klimaatadaptatie genoemd). Daarom vinden we het noodzakelijk dat we flexibeler met onze peilen omgaan. De bestaande benadering van 'peil volgt functie', waarbij het peil geoptimaliseerd wordt voor een functie (bijvoorbeeld landbouw), achten wij niet meer passend. Wij geven de voorkeur aan 'functie volgt peil' of 'peil volgt gebied'. Hier is het waterbeheer leidend en er kan veel beter ingespeeld worden op wateroverlast en watertekorten. In het verlengde hiervan vinden wij het belangrijk dat peilbeheer gekoppeld wordt aan grotere afgesloten waterenheden of polders. Wij denken dat dit zowel recht doet aan natuur als aan landbouw, doordat de ontwikkeling dan niet beperkt wordt door een enclave (omsloten stuk land) met afwijkend peil. Een voorbeeld is de polder Oosterland bij Haren, waar natuur en landbouw elkaar wat betreft het ideale peil in de weg zitten en we gedwongen worden door een gerechtelijke uitspraak om een peilbesluit te nemen. Zodra de provincie duidelijkheid heeft gegeven over de toekomst van natuur en landbouw in het gebied, zal Water Natuurlijk een definitief verantwoord peilbesluit willen nemen dat voorrang geeft aan de natuurbestemming of natuurinclusieve landbouw.

4.3. Landbouw en natuur in harmonie

We willen ons samen met de landbouw- en natuurorganisaties sterk maken voor een evenwichtige belangenafweging tussen landbouw en natuur. Inrichting en beheer moeten ten dienste staan van de functie, zonder dat de andere functie daar veel last van heeft. Dit kan door het verder stimuleren van natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. We zetten in op de overgang van "gewone" landbouw naar biologisch en natuurvriendelijk. Drijfmest, kunstmest en bestrijdingsmiddelen willen we minimaliseren: we volgen de route naar biologische, natuurinclusieve en kringlooplandbouw.

Water en bodem worden leidende principes in de toekomst in ruimtelijke processen. Een goed bodembeheer is essentieel om zoet water vast te kunnen houden. Dit is belangrijk omdat zowel landbouw als natuur afhankelijk zijn van natuurlijke waterstromen, regenwater en aangevoerd IJsselmeerwater.

4.4. *Bodemdaling en CO₂*

Er is in ons beheergebied bodemdaling door gas- en zoutwinning en veenoxidatie. Hierbij komt veel CO₂ vrij. In gebieden waar veenoxidatie voorkomt, streven we naar flexibeler peilbeheer om vrijkomen van CO₂ te voorkomen. CO₂-vermindering is een van de klimaatdoelstellingen.

In landbouwgebieden waar door bodemdaling verzilting dreigt of optreedt, is doorstroming met zoet water van belang. De inlaat van gebiedsvreemd IJsselmeerwater willen we tot een minimum beperken, maar met een droge zomer als in 2022 was dat nog noodzakelijk. We willen dit kostbare zoete water vooral inzetten voor het tegengaan van verdroging in de natuur, om de veenoxidatie tegen te gaan en om de peilen in ons gebied op voldoende hoogte te houden.

4.5. *Samenwerken voor natuurontwikkeling en waterveiligheid*

Samen met boeren, natuurorganisaties, gemeenten en provincies willen we ons aandeel leveren in natuurontwikkeling, zoals in het rivierdal van de Hunze, het Zuidlaardermeergebied en het Eems-Dollardgebied. Zo komen we tot gebieden met een rijke natuur en robuuste watersystemen en werken we aan de waterveiligheid van ons beheergebied.

4.6. *Samenwerking in de kustzone*

Aan de noordkust willen we meer aandacht voor de relatie tussen binnen- en buitendijks gebied. Hier spelen meerdere opgaven die we samen met andere organisaties willen oppakken, zoals waterveiligheid, dijkversterking, zoetwatervoorziening, natuurontwikkeling en vismigratie. Waar dat verantwoord kan, willen we voor natuur een meerwaarde creëren door meer vorm te geven aan zoet-zoutgebieden, zoals in het Eems-Dollardgebied. De Brede Groene Dijk, een dijk gemaakt van klei gemaakt van slib uit het Eemsgebied, waar waterveiligheid en natuurontwikkeling hand in hand gaan, is voor ons een goed voorbeeld van het samen realiseren van meerdere doelen.

4.7. *Natuur en klimaatadaptatie in de stad*

Water is volgens ons een verbindende factor om meer groen en natuur in de bebouwde omgeving te krijgen. Dit is belangrijk, want het komt de leefomgeving ten goede en het draagt bij aan klimaatadaptatie. Zo werken groen en water verkoelend en reduceren ze op deze wijze droogte en hittestress in de stad. Verder bieden ze ruimte voor de opvang van neerslagpieken en andere wateroverlast. Ook recreatief wordt de stad hierdoor aantrekkelijker. Een goed voorbeeld is het landschappelijk herstellen van de Hunze in en nabij de stad, wat ook nog eens cultuurhistorisch heel interessant is.

De gemeenten moeten nu na de klimaatstress-testen uitvoeringsplannen opstellen. Water Natuurlijk wil steden en dorpen helpen met het zoeken naar oplossingen voor de waterproblematiek in bebouwd gebied en hen stimuleren om maatregelen te nemen voor bijvoorbeeld waterberging, groene daken of herstel van waternatuur. Wij zijn groot voorstander van afkoppeling van daken, omdat zo afvalwater en relatief schoon (hemel)water worden gescheiden en het overstorten van het riool wordt voorkomen.

4.8. Groene en bloemrijke landschapselementen

We streven naar groene en bloemrijke dijken. We willen natuurvriendelijke oevers en ecologisch beheer van bermen en schouwpaden bevorderen, dit onder andere met als doel meer biodiversiteit. Met name insecten verdienen hier onze aandacht. Ook landschappelijk en recreatief is dit aantrekkelijk.

We willen dat het beleid voor groene en bloemrijke dijken wordt voortgezet, evenals de aanleg en het beheer van natuurvriendelijke oevers, waardoor er meer biodiversiteit ontstaat en behouden wordt.

4.9. Kansen voor de natuur ook in kleine wateren

Kleine wateren en sloten en hun oevers willen we minder intensief beheren, bijvoorbeeld door ecologisch te schonen, zodat ook daar de natuur een kans krijgt. Dit verhoogt de kansen voor biodiversiteit en verspreiding van soorten. Bovendien staan deze watergangen in verbinding met hoofdwatgangen en beïnvloeden ze zo de waterkwaliteit en de verspreidingsmogelijkheden voor soorten positief. Mede door Water Natuurlijk zijn nu alle overige wateren in beeld gebracht.

4.10. Vispassages en blauwe verbindingen

Met vispassages en voorzieningen voor andere dieren zorgt het waterschap voor goede ecologische verbindingen tussen natuurgebieden en wordt het leefgebied van diverse soorten vergroot. Wij zijn ook in dit verband voorstander van grotere peilgebieden daar waar het kan, want die leveren grotere leefgebieden voor soorten, omdat er dan minder barrières in de vorm van kunstwerken zijn. Diverse vissen trekken uit het binnenland naar zee. Ook in onze kuststrook is passeerbaarheid voor ons een thema. Gemalen die visonvriendelijk zijn willen we stuk voor stuk aanpakken.

4.11. Dierenwelzijn

Water, natuur en dieren zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dierenwelzijn is ook in het algemeen voor ons een belangrijk punt om in besluiten af te wegen. We zijn er blij mee, dat in de vorige bestuursperiode de Nota Dierenwelzijn in het waterschapsbestuur is vastgesteld. We zullen blijven controleren of er diervriendelijk gehandeld wordt in het veld.

In de afgelopen periode is in kaart gebracht waar nog fauna uittreedplaatsen bij kanalen moeten komen. Dit om verdrinking van dieren te voorkomen. Bij onderhoud aan de oevers wordt hier rekening mee gehouden.

5. Schoon, gezond en levend water

Schoon en gezond water is belangrijk voor het leefklimaat in onze steden en dorpen, voor de teelt van agrarische gewassen, maar ook voor het leven van vissen en andere waterdieren en onze drinkwatervoorziening. En wat te denken van zwemwater? Inspanning is nodig om de vervuiling te voorkomen en terug te dringen.

Naast de bekende meststoffen en bestrijdingsmiddelen die de waterkwaliteit negatief beïnvloeden, zitten er ook 'nieuwe' stoffen in het water die daar niet thuishoren. Dan gaat het om stoffen als medicijn- en drugsresten en hormonen, onkruidverdelgers, industrieel afval en microplastics. Als die stoffen in het riool terechtkomen, zijn de kosten om het afvalwater te zuiveren hoog. Als ze in de sloot of de bodem terechtkomen, kunnen ze het grondwater vervuilen en flora en fauna en ook onze eigen gezondheid aantasten. Om dit te voorkomen zijn bestrijding van de vervuiling aan de bron en een goede rioolwaterzuivering nodig. Vernieuwing en verduurzaming van de landbouw zijn nodig om dergelijke vervuiling terug te dringen.

Op Europees en nationaal niveau zijn afspraken gemaakt over de waterkwaliteit. Waterschappen hebben een belangrijke verantwoordelijkheid in het nakomen van deze afspraken via inrichtingsmaatregelen en adequaat waterbeheer. Met ruim 3.500 kilometer aan watergangen in ons beheergebied is dit voor Water Natuurlijk Hunze en Aa's een belangrijke uitdaging.

Invasieve exoten (snel verspreidende dieren en planten van buiten Europa) vormen een gevaar voor de ecologische toestand van onze wateren en oevers. In de komende periode zal dit een belangrijk thema zijn. Samenwerking en regelgeving vanuit het rijk is essentieel voor de te nemen beheersmaatregelen.

Wat willen we bereiken?

5.1. Aanpak vervuiling bij de bron

Wij zijn voor het zuiveren bij de bron van de vervuiling. Hiertoe willen we samen met bedrijfsleven en instellingen slimme oplossingen bedenken om te voorkomen dat vervuilende stoffen in het riool terechtkomen. Dit kan bijvoorbeeld door anders te werken of andere middelen te gebruiken. Ook willen we samen met deze partijen hergebruik van water stimuleren. Het project van de RWZI Garmerwolde voor het afnemen van gezuiverd water voor industriële processen in plaats van kostbaar drinkwater, is een goed voorbeeld dat het ook anders kan.

5.2. Extra rioolwaterzuivering

Wij willen bij de rioolwaterzuiveringen extra inzet om medicijnresten en andere nieuwe vervuilende stoffen zoals plastics uit het afvalwater te halen. Daarbij willen

we actief gebruik maken van innovaties en proefprojecten die elders zijn ontwikkeld. We werken met biologische testmethoden om te onderzoeken of medicijnresten verwijderd kunnen worden en sluiten ons aan bij andere waterschappen om te zoeken naar de beste methode van zuiveren van ongewenste stoffen. Bestrijding bij de bron van plastic-afval blijft de beste methode. Innovaties zijn nodig om dergelijke vervuilingen terug te dringen.

5.3. Bescherming watergangen en beken

In samenwerking met de landbouw, provincie en natuurorganisaties willen we streven naar teeltvrije of spuitvrije zones en bufferstroken aan de randen van akkers om overbemesting, diffuse verontreiniging en vervuiling door bestrijdingsmiddelen van water tegen te gaan. De inzet van agrarisch natuurbeheer zou hierbij kunnen helpen, evenals ecologisch schonen van watergangen, waar dit mogelijk is.

In kwetsbare gebieden, zoals beeksystemen, willen we de teruggang in waterkwaliteit stoppen door preventief grotere bufferzones te creëren tussen de beken en gebieden met intensief landgebruik, bepaalde vervuilende teelten of mestopslag. De grotere afstanden tot het beekdal voorkomen uitspoeling en afvloeiing van vervuilende stoffen. In dit opzicht volgen we de Europese regelgeving rondom Natura 2000-gebieden over de stikstofproblematiek en de neerslag van ammoniak.

5.4. Schoon water en bloemrijke oevers in de stad

Samen met gemeenten willen we de watergangen en sloten in steden en dorpen schoner maken door het terugdringen van zwerfafval en onkruidbestrijdingsmiddelen. Verder willen we natuurlijke en bloemrijke oevers blijven bevorderen, waardoor het water in de bebouwde omgeving een aantrekkelijk en aangenaam element vormt. Het waterschap maakt werk met werk: bij aanpak van oevers worden deze inheems bloemrijk ingezaaid en daar waar het kan worden biodiversiteit bevorderende maatregelen toegepast. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het plaatsen van insectenhôtels of de aanplant van bomen en heesters die interessant zijn voor vogels en insecten.

5.5. Water voor natuurgebieden

Veel natte natuur is afhankelijk van voldoende en schoon water. Door gebiedseigen water in deze gebieden langer of beter vast te houden, willen we bevorderen dat de gewenste waterhoeveelheid en de waterkwaliteit in deze gebieden toenemen. Dit zal de kwaliteit van leefgebieden voor planten en dieren bevorderen. Samen met de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers wordt op deze manier de natte verbinding tussen gebieden versterkt. Dit is goed voor planten en dieren die voor hun verspreiding afhankelijk zijn van water.

5.6. *Afspraak is afspraak*

Europese en nationale afspraken over de waterkwaliteit willen we onverkort nakomen (Kaderrichtlijn Water 2027). In deze Kaderrichtlijn Water staan ook normen voor stikstof. Ook die moeten we nakomen.

5.7. *Metten en handhaving*

Afspraken die we hebben gemaakt willen we ook kunnen meten en handhaven. Daarvoor is het belangrijk dat er blijvend voldoende capaciteit beschikbaar is voor deze activiteiten.

6. Transparant, eerlijk, sociaal, haalbaar en betaalbaar waterbeheer

Het organiseren van waterbeheer kost geld. Water Natuurlijk vindt dat de kosten van waterbeheer vooral gedragen moeten worden door degenen die daar baat bij hebben. Kosten die het waterschap maakt ten gevolge van vervuiling mogen niet ten koste gaan van de belastingbetaler. De vervuiler betaalt.

Het belastinggeld van ingezetenen, bedrijven, agrariërs en natuurbeheerorganisaties moet op een eerlijke manier worden verdeeld. Dat is nu niet altijd zo. Inwoners van dorpen en steden betalen het grootste deel van de lasten. De meeste investeringen gaan echter naar agrarisch waterbeheer. Water Natuurlijk vindt dat er meer geïnvesteerd moet worden in dorpen en steden om de effecten van klimaatverandering op te vangen. Ook zijn wij van mening dat de kosten voor waterberging in natuurgebieden door de samenleving als geheel moeten worden gedragen.

Wat willen we bereiken?

6.1. Investeren in duurzaamheid

Elke euro kan maar één keer worden uitgegeven voor een duurzaam waterbeheer. Die euro willen we evenwichtig, rechtvaardig en verstandig inzetten. Stevig investeren in waterveiligheid en duurzaam waterbeheer is noodzakelijk. Met het oog op klimaatverandering en energietransitie zijn investeringen nodig. De kost gaat daarbij uit voor de baat. Een eerlijker belastingstelsel hoort hierbij.

6.2. Ecosysteemdiensten

Water en natuur leveren samen winst op. Denk bijvoorbeeld aan natuurgebied als waterbergingsgebied. Dit is een goed voorbeeld van een ecosysteemdienst vanuit natuur. Kosten gemaakt voor een verbetering van de leefomgeving, bijvoorbeeld door meer natuur, waterberging of recreatiemogelijkheden te creëren, moeten door de samenleving als geheel gedragen worden. Hier zullen we ons hard voor maken. Vanuit dit perspectief willen wij ook groenblauwe diensten voor agrariërs stimuleren.

6.3. Lasten voor natuur

Terrein beherende natuurorganisaties hebben onlangs een flinke verhoging gekregen van hun waterschapslasten. Wij vinden echter dat natuurbeheerders niet extra belast moeten worden. De natuurgebieden zijn belangrijk voor het waterbeheer. Zij leveren het waterschap en de samenleving juist wat op. Ook is het beheer van deze gebieden geen geringe opgave. Water Natuurlijk vindt bovendien dat natuurontwikkeling in ons aller belang is en dat daarom de lasten voor natuur ook

omlaag zouden kunnen. De spelregels voor de belastingheffing worden op dit moment landelijk herzien.

6.4. *Aanbestedingen*

Bij aanbestedingen geven we een zwaardere weging aan duurzaamheidsaspecten (zoals CO₂-uitstoot door vervoer) en sociale werkgelegenheid. Binnen deze criteria geven we zo mogelijk voorkeur aan lokale partijen. Dat doen we niet alleen om de regionale economie te stimuleren, maar vooral ook omdat dit uit het oogpunt van duurzaamheid de voorkeur geniet.

6.5. *Digitale overheid*

De ICT-samenwerking binnen het Waterschapshuis dient verder geïntensiveerd te worden. De nieuwe verplichtingen in het kader van de digitale overheid brengen extra kosten met zich mee en de samenwerking kan helpen die kosten te delen met de andere waterschappen. Beveiliging van persoonsgegevens is daarbij belangrijk.

6.6. *Betaalbaar water voor iedereen*

Water Natuurlijk staat voor sociale belastingheffing, wat betekent dat we het kwijtscheldingsbeleid van gemeenten volgen.

Voor belastingtarieven voeren we het principe de vervuiler/gebruiker betaalt door. De zuiveringsheffing baseren we op het aantal vervuilingseenheden.

We voeren een productbelasting in voor stoffen als PFAS, stikstof, fosfaat en landbouwgif. Dat betekent dat we biologische en natuur inclusieve landbouw bevorderen

Voor de watersysteemheffing steunen we het principe van solidariteit. Je kunt immers niet alleen de mensen die onder zeeniveau leven voor onze veiligheid laten betalen.

Voor de heffingen op basis van de WOZ-waarde voeren we tariefdifferentiatie in. Zo kunnen we verschillende tarieven hanteren voor woningen en niet-woningen en tot gelijkmatige lastenontwikkeling komen.

6.7. *Waterbewustzijn*

Om draagvlak te creëren en het waterbewustzijn te vergroten, vinden wij dat aan de burgers door het waterschap zichtbaar moet worden gemaakt wat de maatschappelijke opbrengsten zijn van investeringen in duurzaam waterbeheer. Gedacht kan worden aan veiligheid, gezondheid, natuur en landschap. Beleven en

genieten van water kan goed samengaan met bewustwording van de taken en werkzaamheden van het waterschap. Dit verdient onze aandacht.

Stem voor de waterschapsverkiezingen! **Stem voor *Water Natuurlijk*!**

Water Natuurlijk is een onafhankelijke, democratische partij, opgericht in 2008 om de groene krachten te bundelen. Diverse natuur-, milieu- en recreatie-organisaties ondersteunen de partij, zowel op landelijk niveau als in de regio. Dat geldt ook voor de politieke partijen D66 en GroenLinks.

Op de foto van links naar rechts de eerste zes kandidaten: Joke Leenders, Job Wolters, Inge Eshuis, Rianne ten Veen, Menno Visser en Lidy Kuiper